VERICA TRSTENJAK
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2012. május 3.[1]
Az eljárás nyelve: francia.

C-376/11. sz. ügy

Pie Optiek
kontra
Bureau Geversés
European Registry for Internet Domain

(a Cour d'appel de Bruxelles [Belgium] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Iparpolitika — Internet — A ».eu« felső szintű domain — 874/2004/EK rendelet — A 12. cikk (2) bekezdése és a 21. cikk (1) bekezdésének a) pontja — 733/2002/EK rendelet — A 4. cikk (2) bekezdésének b) pontja — A »korábbi jogok használója« fogalom — Spekulatív vagy visszaélésszerű bejegyzések — Név bejegyeztetése »jog vagy jogos érdek« fennállása nélkül — Védjegyjog"

I – Bevezetés

1. A jelen jogvita alapját a Cour d'appel de Bruxelles (a továbbiakban: kérdést előterjesztő bíróság) EUMSZ 267. cikk alapján előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelme képezi, amelyben a .eu felső szintű domain bevezetéséről szóló, 2002. április 22-i 733/2002/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet[2], valamint a .eu felső szintű domain bevezetésére és funkcióira vonatkozó általános szabályok, valamint a bejegyzésre irányadó elvek megállapításáról szóló, 2004. április 28-i 874/2004/EK bizottsági rendelet[3] értelmezésére irányuló két kérdést terjesztett a Bíróság elé.

2. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem előterjesztésére az SPRL Pie Optiek (a továbbiakban: Pie Optiek) – egy optikai termékek internetes árusításával foglalkozó belga vállalkozás – és az SA Bureau Gevers (a továbbiakban: Bureau Gevers) – egy szellemi tulajdonjogokkal kapcsolatos tanácsadással foglalkozó belga vállalkozás –, valamint az „.eu" domainnevek kiosztását végző ASBL European Registry for Internet Domains (a továbbiakban: EURid) közötti jogvita keretében került sor, amelynek tárgya a „lensworld.eu" domainnév bejegyeztetése. A Pie Optiek a nemzeti bírósághoz benyújtott jogorvoslatával egyrészt annak megállapítását kéri, hogy e domainnév Bureau Gevers javára történt bejegyeztetése spekulatív és visszaélésszerű volt. Másrészt azt kéri, hogy ruházzák át az ő javára ezt a domainnevet.

3. Indokolásában lényegében azzal érvel, hogy a Bureau Gevers azért nem jogosult e domainnév bejegyeztetésére, mert nem a 874/2004 rendelet szerinti „korábbi jogok jogosultja". Az ilyen jogok jogosultja ellenben az amerikai Walsh Optical vállalkozás. Ez utóbbi mindazonáltal nem jogosult a bejegyzés kérelmezésére, mivel székhelye az Európai Unión kívül található, és ezért nem felel meg a

1 — Eredeti nyelv: német.

2 — HL L 113., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 13. fejezet, 29. kötet, 394. o.

3 — HL L 162., 40. o.; magyar nyelvű különkiadás 13. fejezet, 34. kötet, 825. o.

jogszabályban foglalt feltételeknek. A Pie Optiek álláspontja szerint a jogosultsági feltételek megkerülése érdekében e két vállalkozás egy olyan stratégiához folyamodott, amelynek lényege egy „használati szerződésnek" nevezett megállapodás, amellyel a Bureau Gevers kötelezettséget vállalt arra, hogy kölcsönadja a nevét és az Európai Unión belüli címét, hogy amerikai ügyfele be tudja jegyezni a vitatott domainnevet. A Pie Optiek megkérdőjelezi továbbá azt, hogy az alapügyben jogi értelemben egyáltalán használati szerződésről van-e szó, mivel a Bureau Gevers csupán a bejegyeztetést vállalta, de nem kapott felhatalmazást a védjegy használatára, például áruk és szolgáltatások e védjegy alatti értékesítése érdekében.

4. Így az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya mindenekelőtt az a kérdés, hogy az alapügyben jogi értelemben használati szerződésről van-e szó a „lensworld" szóvédjegy tekintetében. További kérdés, hogy összeegyeztethető-e az uniós joggal az, hogy egy harmadik országbeli illetősége miatt bejegyzésre nem jogosult vállalkozásnak egy uniós székhellyel rendelkező vállalkozással kötött használati szerződés útján mégis engedélyezzék egy domainnév bejegyeztetését. A jelen ügy alapos vizsgálatot igénylő, alapvető kérdéseket vet fel mind a használati szerződések jogi jellege, mind az uniós szellemi tulajdonjog és internetes jog viszonya vonatkozásában. Ehhez a fent említett rendeletek mellett értelmezni kell a védjegyekre vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló, 1988. december 21-i 89/104/EGK tanácsi irányelvet [4], illetve a közösségi védjegyről szóló, 1993. december 20-i 40/94/EK tanácsi rendeletet [5] is.

II – Jogi háttér

A – *A 733/2002 rendelet*

5. A 733/2002 rendelet 4. cikke (2) bekezdésének b) pontja értelmében a nyilvántartó „bármilyen akkreditált .eu regisztrátor útján bejegyzi a .eu TLD-en azt a domainnevet, amelyet […] olyan vállalkozás kér, amelynek a létesítő okirata szerinti székhelye, a központi ügyvezetésének helye, vagy a gazdasági tevékenységének székhelye a Közösségen belül található".

6. E rendelet 5. cikke (1) bekezdésének b) pontja értelmében a Bizottság „általános szabályokat fogad el a .eu TLD bevezetésével és funkcióival, valamint a bejegyzés általános elveivel kapcsolatban. Ezek a szabályok a következőket tartalmazzák […] a domainnevek spekulatív és visszaélésszerű bejegyzésére vonatkozó politika, beleértve a domainnevek szakaszos bejegyzésének lehetőségét is annak biztosítása érdekében, hogy a nemzeti és/vagy közösségi jog által elismert vagy a nemzeti és/vagy közösségi jog alapján keletkezett korábbi jogok jogosultjai és az állami szervezetek megfelelő ideiglenes lehetőséget kapjanak nevük bejegyeztetésére […]".

7. E rendelkezés végrehajtása érdekében a Bizottság elfogadta a 874/2004 rendeletet.

B – *A 874/2004 rendelet*

8. A 874/2004 rendelet 2. cikkének első, második és harmadik bekezdése a következőket tartalmazza:

„A 733/2002/EK rendelet 4. cikke (2) bekezdésének b) pontjában szereplő jogosult fél a .eu TLD-n egy vagy több domainnevet jegyeztethet be.

4 — HL L 40., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 17. fejezet, 1. kötet, 92. o.

5 — HL 1994. L 11., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 17. fejezet, 1. kötet, 146. o.

A IV. fejezet sérelme nélkül, egy adott domainnevet annak a jogosult félnek a részére kell használat céljából kiosztani, akinek, illetve amelynek a kérelme technikailag helyesen és ennek a rendeletnek megfelelően elsőként érkezett be a nyilvántartóhoz. E rendelet alkalmazásában az elsőként való beérkezés e kritériuma az »érkezési sorrendben történő kiszolgálás« elveként jelenik meg.

Miután egy domainnév bejegyzése megtörtént, azt a továbbiakban mindaddig nem lehet ismételten bejegyezni, amíg a bejegyzés meghosszabbítás nélkül le nem jár, illetve amíg a domainnevet vissza nem vonják.”

9. E rendelet IV. fejezete a szakaszos bejegyzésről szól. A 10. cikk (1) bekezdésének első és második albekezdése értelmében:

„A nemzeti és/vagy a közösségi jog által elismert, illetve a nemzeti és/vagy a közösségi jog alapján keletkezett korábbi jogok jogosultjai, valamint az állami szervek jogosultak arra, hogy a .eu domainen történő, a nyilvánosság számára rendelkezésre álló bejegyzés kezdetét megelőző szakaszos bejegyzési időszakban domainnév bejegyzését igényeljék.

A »korábbi jogok« kifejezés úgy értendő, mint amely magában foglalja többek között a bejegyzett nemzeti és közösségi védjegyeket […]”

10. A rendelet 12. cikke (2) bekezdésének első, második és harmadik albekezdése értelmében:

„A szakaszos bejegyzési időszak négy hónapig tart. A domainnevek nyilvánosság számára rendelkezésre álló bejegyzése nem kezdődhet el a szakaszos bejegyzési időszak befejeződése előtt.

A szakaszos bejegyzés két, egyenként két hónapos részből áll.

A szakaszos bejegyzés első részében a korábbi jogok jogosultjai és használói, valamint a 10. cikk (1) bekezdésében említett állami szervek domainnévként kizárólag a bejegyzett nemzeti és közösségi védjegyeket, a földrajzi árujelzőket és a 10. cikk (3) bekezdésében említett neveket és betűszavakat igényelhetik.”

11. A rendelet „Spekulatív és visszaélésszerű bejegyzés” címet viselő 21. cikkének (1) bekezdése értelmében:

„A bejegyzett domainnevet a megfelelő peren kívüli vagy bírósági peres eljárás keretében vissza kell vonni, amennyiben a név azonos egy olyan névvel vagy megtévesztően hasonlít egy olyan névhez, amelyre a nemzeti és/vagy a közösségi jog által elismert vagy a nemzeti és/vagy a közösségi jog alapján keletkezett – például a 10. cikk (1) bekezdésében említett – jog vonatkozik, és amennyiben:

a) a domainnév birtokosa a nevet anélkül jegyeztette be, hogy a névhez joga vagy jogos érdeke fűződne; vagy

b) a név bejegyeztetése rosszhiszeműen történt vagy felhasználása rosszhiszeműen történik.”

C – A 89/104 irányelv

12. A 89/104 irányelv „A védjegyoltalom tartalma” címet viselő 5. cikkének (1) bekezdése többek között a következőket tartalmazza:

„A védjegyoltalom a jogosult számára kizárólagos jogokat biztosít. A kizárólagos jogok alapján a jogosult bárkivel szemben felléphet, aki engedélye nélkül gazdasági tevékenység körében használ

a) a védjeggyel azonos megjelölést olyan árukkal, illetve szolgáltatásokkal kapcsolatban, amelyek azonosak a védjegy árujegyzékében szereplő árukkal, illetve szolgáltatásokkal;

b) olyan megjelölést, amelyet a fogyasztók a védjeggyel összetéveszthetnek a megjelölés és a védjegy azonossága vagy hasonlósága, valamint az érintett áruk, illetve szolgáltatások azonossága vagy hasonlósága miatt; az összetéveszthetőség magában foglalja azt az esetet is, ha a fogyasztók a megjelölést gondolati képzettársítás (asszociáció) útján kapcsolhatják a korábbi védjegyhez."

13. Ezen irányelv „Használati engedély" címet viselő 8. cikke értelmében:

„(1) A védjegy használatára engedély adható a tagállam egésze vagy egy része, illetve az árujegyzékben szereplő áruk, illetve szolgáltatások egésze vagy egy része tekintetében. A használati engedély kizárólagos vagy nem kizárólagos lehet.

(2) A közösségi védjegyoltalom jogosultja a közösségi védjegyoltalomból eredő jogaira hivatkozással felléphet az olyan használóval szemben, aki megsérti a használati szerződésben a szerződés időtartamára, a használat tárgyát képező védjegy lajstromozott alakjára, a használati engedéllyel érintett áruk vagy szolgáltatások körére, a védjegyhasználat területi hatályára, valamint az engedélyes által gyártott áruk vagy nyújtott szolgáltatások minőségére kikötött bármely feltételt."

III – A tényállás, az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

14. A Pie Optiek kontaktlencsék, szemüvegek és egyéb szemészeti termékek internetes árusításával foglalkozó belga vállalkozás. A Pie Optiek a jogosultja a védjegyekkel ellátható termékek és szolgáltatások nemzetközi osztályozására vonatkozó Nizzai Megállapodás értelmében az 5., 9. és 44. osztályba tartozó árukra és szolgáltatásokra vonatkozó, 2005. december 8-án benyújtott és 2006. január 4-én lajstromozott „Lensworld" szómegjelölést tartalmazó Benelux ábrás védjegynek. A Pie Optiek működteti a www.lensworld.be internetes oldalt.

15. A Bureau Gevers szellemi tulajdonjogokkal kapcsolatos tanácsadással foglalkozó belga vállalkozás.

16. A Walsh Optical egy New Jersey-i amerikai vállalkozás, amely szintén a kontaktlencsék és egyéb optikai termékek piacán foglalkozik internetes kereskedelemmel. A Walsh Optical 1998 óta üzemelteti a www.lensworld.com internetes oldalt, és ezen túlmenően jogosultja a 35. osztályba tartozó árukra és szolgáltatásokra vonatkozó, 2005. október 20-án benyújtott és 2005. október 26-án lajstromozott „Lensworld" Benelux védjegynek. Ezt a védjegyet 2006. október 30-án törölték.

17. 2005. november 18-án a Walsh Optical egy használati szerződést („license agreement"; a továbbiakban: szerződés) írt alá a Bureau Gevers-rel. E szerződés 1. pontja értelmében annak tárgya a használó felhatalmazása arra, hogy saját nevében, de a használat átengedője, azaz a Walsh Optical javára domainnevet jegyeztessen be, a felek jogainak és kötelezettségeinek meghatározása a használati szerződés időtartama alatt, annak az eljárásnak a szabályozása, amellyel a használó átruházza a .eu domainnev(ek)et a használat átengedőjére vagy a használat átengedője által kijelölt személyre. A 3. pont értelmében a használat átengedője fizeti a használó díjait. A szerződés 4. pontja kimondja, hogy a használó az általa nyújtott szolgáltatásokért a használat átengedője részére számlát állít ki. A szerződés 5. pontja értelmében a használó köteles ésszerű erőfeszítéseket tenni a .eu domainnév iránti kérelem benyújtása és a .eu domainnév bejegyeztetése érdekében.

18. Az EURid észrevételeiből kiderül, hogy a 874/2004 rendelet IV. fejezete szerinti szakaszos bejegyzés első része 2005. december 7-én kezdődött. A Bureau Gevers ugyanezen a napon saját nevében, de a Walsh Optical javára kérelmet nyújtott be az EURid-hez a „lensworld.eu" domainnév bejegyzésére. A Bureau Gevers 2006. július 10-én szerezte meg e domainnevet. Időközben 2006. január 17-én a Pie Optiek is kérelmezte a „lensworld.eu" domainnév bejegyzését. A Pie Optiek kérelmét a Bureau Gevers kérelmének elsőbbségére hivatkozva elutasították.

19. A Pie Optiek által a „lensworld.eu" domainnév részére történő átruházása érdekében a Cseh Köztársaság választottbíróságához mint a „.eu" domainnevekkel kapcsolatos jogviták rendezésére kijelölt szervezethez benyújtott kérelmet 2007. március 12-én elutasították. 2007. április 13-án a Pie Optiek a tribunal de première instance de Bruxelles előtt keresetet terjesztett elő a Bureau Gevers-rel szemben. 2007. május 8-án az EURid beavatkozott ebbe a perbe. A keresetet a 2007. december 14-i ítélet elutasította. A kérdést előterjesztő bírósághoz benyújtott fellebbezés ezen elsőfokú ítélet ellen irányul.

20. A kérdést előterjesztő bíróságnak kétségei vannak a 874/2004 rendelet 12. cikke (2) bekezdésének harmadik albekezdése szerinti „korábbi jogok használója" fogalom és az e rendelet 21. cikke (1) bekezdésének a) pontja szerinti „jog vagy jogos érdek" fogalom értelmezésének módját illetően. Mindezek alapján az eljárást felfüggesztette, és a következő kérdéseket terjesztette előzetes döntéshozatalra a Bíróság elé:

1) Úgy kell-e értelmezni a 874/2004 rendelet 12. cikke (2) bekezdésének harmadik albekezdését, hogy ha az érintett korábbi jog védjegyjog, akkor a „korábbi jogok használói" fogalom vonatkoztatható egy olyan személyre, akit a védjegy jogosultja kizárólag arra jogosított fel, hogy a saját nevében, de a használat átengedője javára egy, a védjeggyel megegyező vagy ahhoz hasonló domainnevet jegyeztessen be, anélkül azonban, hogy feljogosította volna a védjegy egyéb használatára vagy a megjelölés védjegyszerű egyéb használatára, mint például a védjeggyel jelölt áruk vagy szolgáltatások kereskedelmi forgalomba hozatalára?

2) A fenti kérdésre adott igenlő válasz esetén,

   úgy kell-e értelmezni a 874/2004 rendelet 21. cikke (1) bekezdésének a) pontját, hogy „jog vagy jogos érdek" fennáll akkor is, ha a „korábbi jogok használója" bejegyeztette a .eu domainnevet a saját nevében, de a védjegyjogosult javára, amikor ez utóbbinak a 733/2002 rendelet 4. cikke (2) bekezdésének b) pontja alapján hiányzik a jogosultsága?

IV – A Bíróság előtti eljárás

21. A 2011. június 29-i előzetes döntéshozatalra utaló határozat 2011. július 15-én érkezett meg a Bíróság Hivatalához.

22. A Bíróság alapokmányának 23. cikkében megállapított határidőn belül az alapeljárás felei, az EURid és az Európai Bizottság terjesztett elő írásbeli észrevételeket.

23. A 2012. március 21-i tárgyaláson az alapeljárás feleinek, az EURid-nek és a Bizottságnak a képviselői jelentek meg, hogy megtartsák szóbeli előadásaikat.

V – A felek fő érvei

24. A felek által előadottakra, amennyiben releváns, megállapításaim keretében hivatkozom.

VI – Jogi értékelés

A – *Előzetes észrevételek*

25. 2005. december 7-én megkezdődött a .eu felső szintű domainhez tartozó internetes domainnevek bejegyeztetése. E domainnevek bevezetése az Európai Unió „eEurope 2002”-akciótervére [6] vezethető vissza, amelynek „Az elektronikus kereskedelem fellendítése” című pontja meghatározza a „.eu felső szintű internetes domain bevezetésének” célját. Ezen országkód szerinti felső szintű domain (úgynevezett „country-code Top-Level-Domain”, röviden: ccTLD) létrehozásával láthatóbbá kell válnia annak, hogy a belső piac jelen van az Interneten alapuló virtuális piacon, és fel kell lendülnie az elektronikus kereskedelemnek. E domain használatának egyértelműen nyilvánvalóvá kell tennie a kapcsolódást a bejegyeztető vállalkozások, szervezetek és természetes személyek, valamint az Unió, annak jogi kerete és az európai piac között.

26. Ezen új felső szintű európai domain bevezetéséhez az Unió tekintélyes jogi keretet hozott létre. Mivel a domainnevek rendszere eredetileg az egész világon messzemenőkig elsődlegesen műszaki jelenségként fejlődött, anélkül hogy részletesen szabályozták volna a bejegyeztetés és a használat keretfeltételeit, a .eu domainnév bevezetésekor az Unió ezt főként két jogi eszköz létrehozásával pótolta. A 733/2002 keretrendelet és a végrehajtására irányuló 874/2004 rendelet a műszaki kérdésekről szóló rendelkezések mellett különösen összetett védjegyjogi szabályozást is tartalmaz.

27. Előírták egyrészt azt, hogy a .eu domainnév bevezetésére szakaszos bejegyzési eljárás („Sunrise Period”) keretében kerül sor [7], amelynek során a védjegyjogosultak elsőbbséget élveznek a védjegynek megfelelő .eu domainnevek megszerzésekor. A „Sunrise Period” két hónapon át (2005. december 7-től 2006. február 6-ig) tartó első részében a bejegyzett nemzeti és közösségi védjegyek, a földrajzi árujelzők és eredetmegjelölések jogosultjai igényelhették a domainnevek bejegyeztetését. A 874/2004 rendelet 12. cikke (2) bekezdésének második albekezdésével összhangban a használók is rendelkeztek részvételi jogosultsággal. A Bureau Gevers e rendelkezésből vezeti le a „lensworld.eu” domainnév bejegyeztetésére való jogosultságát. A „Sunrise Period” második részében olyan domainneveket is lehetett igényelni, amelyek a nemzeti jog által védelemben részesített más jogokon alapulnak, mint például a cégjelzéseket, cégneveket, illetve védett irodalmi és művészeti alkotások megkülönböztető címeit, lajstromozás nélkül oltalomban részesülő védjegyeket és kereskedelmi neveket.

28. Másrészt olyan rendelkezéseket illesztettek a szabályozási eszközbe, amelyek a .eu domainnevek spekulatív és visszaélésszerű bejegyzésével szemben védelemben részesítik a korábbi jogok jogosultjait és a többi jogosultat is. A Pie Optiek is e rendelkezésekre hivatkozik annak érdekében, hogy érvénytelenítsék a Bureau Gevers javára történt bejegyzést. Azon tény figyelembevételével, hogy a Bureau Gevers időben a Pie Optiek előtt igényelte és jegyeztette be a „lensworld.eu” domainnevet, a döntés szempontjából relevánsnak tűnik az a kérdés, hogy a Bureau Gevers valóban a 874/2004 rendelet 12. cikke (2) bekezdésének második albekezdése szerinti „korábbi jogok használójának” tekinthető-e. Amennyiben ugyanis megerősíthető használói minősége, úgy jogszerűnek kell tekinteni az EURid arra vonatkozó határozatát, hogy nem ad helyt a Pie Optiek bejegyzésre irányuló kérelmének. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésnek ez a tárgya, és a kijelölt sorrendnek megfelelően ezt kell először vizsgálni.

6 — „eEurope – Információs társadalom mindenkinek”: A Bizottság kezdeményezéséről szóló közleménye a 2000. március 23–24-i lisszaboni európai csúcstalálkozóra (COM(1999) 687 végleges).

7 — A szakaszos bejegyzési eljárás részleteiről lásd Bettinger, T., „New European Top-Level Domain. eu”, *Domain Name Law and Practice*, Oxford 2005., 44.; Muñoz, R., „L’enregistrement d’un nom de domaine »eu«”, *Journaux des tribunaux – Droit européen*, 2005. június, 120. sz., 161. és azt követő oldal.

B – *Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésről*

1. A használati szerződés hiánya

29. Előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy mit kell érteni a 874/2004 rendelet 12. cikke (2) bekezdésének harmadik albekezdése szerinti „korábbi jogok használói” fogalom alatt abban az esetben, ha a korábbi jog védjegyjog.

30. Ezzel kapcsolatban elsőként meg kell állapítani, hogy a 874/2004 rendelet nem tartalmazza e fogalom meghatározását, és nem hivatkozik a tagállamok jogrendjére sem. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az uniós jog egységes alkalmazásának követelményéből és az egyenlőség elvéből az következik, hogy a jelentésének és hatályának meghatározása érdekében a tagállami jogokra kifejezett utalást nem tartalmazó uniós jogi rendelkezést az Európai Unió egészében önállóan és egységesen kell értelmezni, figyelembe véve a rendelkezés összefüggéseit és a kérdéses szabályozás célját.[8] Mivel a jelen ügyben értelmezendő jogszabály végrehajtási rendelet, azt lehetőség szerint úgy kell értelmezni, hogy összeegyeztethető legyen az alaprendelet rendelkezéseivel.[9]

31. A „korábbi jogok használója” fogalom két részből tevődik össze. Egyrészt a „korábbi jogok” fogalmáról van szó, amelynek meghatározása mindazonáltal azért nem jelent különösebb nehézséget a jelen előzetes döntéshozatali eljárásban, mert a rendelet 10. cikke (1) bekezdésének második albekezdése kifejezetten megnevezi a jogok egyes kategóriáit. Azok között szerepel ugyanis többek között a bejegyzett nemzeti védjegy is. Mivel Belgium, Hollandia és Luxemburg egységes jogterületet alkot, egységes védjegyjoggal és mindhárom ország tekintetében közös védjegyhivatallal[10], a Walsh Optical javára bejegyzett Benelux védjegy jogilag besorolható az e rendelkezés szerinti nemzeti védjegyek közé.

32. Nehezebb viszont a használati szerződés fogalmának meghatározása. Ettől függ ugyanis annak a központi kérdésnek a tisztázása, hogy a Walsh Optical a létrehozott szerződéssel érvényesen engedélyezte-e a Bureau Gevers-nek a bejegyzett védjegy használatát. Ehhez azt kell kideríteni, hogy az uniós jog tartalmazza-e a használati szerződés jogi meghatározását. Végül azt kell megvizsgálni, hogy a kérdéses szerződés megfelel-e ezen meghatározásnak.

33. Ahogyan azt a Falco Privatstiftung és Rabitsch ügyben ismertetett indítványomban[11] kifejtettem, jóllehet az uniós jog szellemi tulajdon védelméről szóló előírásai között szerepel a licenciaadás lehetősége[12], az említett előírások nem tartalmaznak rendelkezéseket a licenciaszerződés megkötéséről és annak ismérveiről. Az irányadó jogi aktusokból csupán az tűnik ki, hogy a licenciaszerződés

8 — Lásd a C-373/00. sz. Adolf Truley-ügyben 2003. február 27-én hozott ítélet (EBHT 2003., I-1931. o.) 35. pontját és a C-287/98. sz. Linster-ügyben 2000. szeptember 19-én hozott ítélet (EBHT 2000., I-6917. o.) 43. pontját.

9 — Lásd a C-90/92. sz. Dr. Tretter-ügyben 1993. június 24-én hozott ítélet (EBHT 1993., I-3569. o.) 11. pontját.

10 — 1971. január 1-je óta a Benelux államokban egységes védjegytörvény szabályozza az egyéni és kollektív védjegyekre vonatkozó védjegyjogot. Eszerint a védjegyek csak az egész Benelux területen lehetnek érvényesek, a jogot nem lehet területileg felosztani. Így a közös Benelux államoki védjegyjog messzemenőkig felváltotta a védjegyjog területén korábban fennálló önálló nemzeti szabályozást (lásd erről Evrard., J. / Péters, P., *La Défense de la Marque dans le Benelux*, 2. kiadás, Brüsszel 2000., 8., 17. o.; Verkade, F., „Angleichung des nationalen Markenrechts in der EWG: Benelux-Staaten”, *Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht Internationaler Teil,* 1992., 92. o.).

11 — Lásd a C-533/07. sz., Falco Privatstiftung és Rabitsch ügyre vonatkozó, 2009. január 27-i indítványom (a 2009. április 23-án hozott ítélethez kapcsolódó főtanácsnoki indítvány, EBHT 2009., I-3327. o.) 50. pontját.

12 — Így a szerzői jog területén az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról szóló, 2001. május 22-i 2001/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 167., 2001.6.22., 10. o.; magyar nyelvű különkiadás 17. kötet, 1. fejezet, 230. o.) (30) preambulumbekezdése úgy rendelkezik, hogy az ebben az irányelvben foglalt jogok – a vonatkozó tagállami szerzői jogi és szomszédos jogi rendelkezések sérelme nélkül – átruházhatók, átengedhetők vagy szerződésben adott felhasználási engedélyek tárgyát képezhetik. A védjegyjog területén a 40/94 rendelet 22. cikkének (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a közösségi védjegy használati engedély tárgya lehet a Közösség egésze vagy egy része, illetve az árujegyzékben szereplő áruk vagy szolgáltatások egésze vagy egy része tekintetében. A közösségi szabadalomról szóló rendelet is tartalmazni fog előírásokat a szerződéses felhasználási engedélyre vonatkozóan, így a közösségi szabadalomról szóló tanácsi rendeletre vonatkozó javaslat (COM(2000) 412 végleges) 19. cikkében előírja, hogy a közösségi szabadalom a maga egészében vagy egy részében használati engedély tárgya lehet a Közösség egészére vagy annak egy részére vonatkozóan, és hogy egy használati engedély lehet kizárólagos vagy nem kizárólagos.

kölcsönösségen alapuló szerződés, amelynek lényege abban áll, hogy a licenciajogosult az engedélyes részére átengedi bizonyos szellemi tulajdonra vonatkozó jogok felhasználását, amelyért cserébe az engedélyes licencdíjat fizet a licenciajogosult számára. A licenciajogosult a felhasználásra vonatkozó engedély megadásával biztosítja az engedélyes részére azoknak a cselekményeknek a foganatosítását, amelyek a licencia megadásának hiányában szellemi tulajdonra vonatkozó jogok megsértését valósítanák meg. A latin „licet" szóból származó licencia eredendően körülbelül azt jelenti, hogy „valamely vagyon használatára vagy valamely tevékenység kifejtésére adott engedély". A privátautonómia elvének megfelelően szerződésben is lehet korlátozni a használatot; lehet kizárólagos vagy nem kizárólagos, illetve korlátozott területi, időbeli, vagy felhasználási mód szerinti alapon. [13]

34. A Bíróság a használati szerződés lényegének ilyen értelmezéséhez csatlakozott, amikor a Falco Privatstiftung és Rabitsch ügyben hozott ítéletben a használati szerződésekre jellemzőnek tekintette a szellemi tulajdonjog jogosultjának azt a kötelezettségét, hogy nem vitathatja e jog felhasználásának a vele szerződő fél általi, díjazás ellenében való gyakorlását. A Bíróság álláspontja szerint ez lényeges különbséget jelent a szolgáltatásnyújtásra irányuló szerződésekhez képest. Ettől a szerződésfajtától eltérően a jogosult a felhasználási jogok átengedésével nem teljesít semmilyen szolgáltatást, és csak azt a kötelezettséget vállalja, hogy a vele szerződő félnek megengedi e felhasználási jogok szabad gyakorlását. [14] A Bíróság annak már nem tulajdonított jelentőséget, hogy az átengedővel szerződő fél köteles-e, vagy sem a szellemi tulajdonhoz kapcsolódó átengedett jogok gyakorlására. [15]

35. A jogtudományi szakirodalomban képviselt újabb elmélet szerint a használati engedély mindazonáltal nem tekinthető pusztán a használat tűrésének, azaz olyan tisztán passzív kötelezettségnek a használat átengedője részéről, amely során a használat átengedője fellépési jogainak gyakorlásáról lemond. E jogelmélet képviselői sokkal inkább abból indulnak ki, hogy a használati engedély pozitív felhasználási jogot is biztosít. [16] Ahogyan azt a következőkben bemutatom, néhány uniós jogszabály arra enged következtetni, hogy az uniós jog szerinti használati engedély ténylegesen egy valódi felhasználási engedélyt jelent, és nem pusztán tűrésként formálták meg. A használati engedély fogalmának körvonalai a különböző uniós jogszabályok összehasonlító elemzésével határozhatók meg. [17]

36. Az uniós jogban a használati engedélyre vonatkozó rendelkezések többek között két szabályozási összefüggésben jelennek meg. Először is az uniós oltalmi jogokat létrehozó rendeletek keretében a használati engedély a szellemi tulajdonjog hasznosításának megjelenési formája. Az Unió a közösségi védjegy, a növényfajta-oltalmi jog és a formatervezési mintaoltalmi jog révén korábban már létrehozott három eredeti európai oltalmi jogot, a közösségi szabadalomra vonatkozó rendeletjavaslat pedig már elkészült. Ahogyan például a közösségi védjegyről szóló, 2009. február 26-i 207/2009/EK rendelet [18] 22. cikkének (2) bekezdése jelzi, a használati engedélyre irányuló rendelkezések szövegét a használó szempontjából fogalmazták meg. Az „engedélyessel szemben, ha az eltér a szerződés időtartamától, a használat tárgyát képező védjegy lajstromozott alakjától […]" szövegrész arra enged következtetni, hogy a használó részére engedélyt adnak. A közösségi védjegyről szóló rendelet előkészítő munkálataiban és a Belső Piaci Harmonizációs Hivatal kapcsolódó útmutatóiban még egyértelműbben jut kifejezésre az a tény, hogy az uniós jogban a használati engedély használatra vonatkozó engedély,

13 — Lásd Vögele, A. / Borstell, T. / Engler, G., *Handbuch der Verrechnungspreise,* 3. kiadás, München 2011., 352. pont, akik arra hívják fel a figyelmet, hogy a használati szerződések megkötése tekintetében főszabály szerint érvényesül a szerződéskötés szabadsága, így a felek a használat tekintetében megállapodhatnak területi, időbeli, tárgyi vagy személyi tartalmú korlátozásokban.

14 — A C-533/07. sz., Falco Privatstiftung és Rabitsch ügyben 2009. április 23-án hozott ítélet (EBHT 2009., I-3327. o.) 31. pontja.

15 — Uo., 32. pont.

16 — Lásd Stumpf, H. / Groß, M., *Der Lizenzvertrag*, 8. kiadás, Frankfurt am Main 2005., 13. pont, 36. o.; Ubertazzi, B., „IP-Lizenzverträge und die EG-Zuständigkeitsverordnung", *Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht Internationaler Teil,* 2010., 115. o.

17 — Lásd részletesebben McGuire, M.-R., „Der Gerichtsstand des Erfüllungsorts nach Art. 5 Nr. 1 EuGVO bei Lizenzverträgen – Anmerkung zur Entscheidung EuGH Rs. C-533/07 – Falco Privatstiftung und Thomas Rabitsch/Gisela Weller-Lindhorst", *Zeitschrift für Gemeinschaftsprivatrecht,* 2010., 99. o.

18 — HL L 78., 1. o.

nem pedig puszta tűrés. Így a használati engedély a közösségi védjegyről szóló memorandum [19] szerint „olyan szerződés, amellyel egy védjegyet másnak engednek át használatra”. Végül a közösségi védjegyről szóló rendelethez kapcsolódó útmutatók [20] szerint: „a védjegyjogosult harmadik személlyel szembeni puszta tűrése vagy egyoldalú hozzájárulása még nem valósít meg használati engedélyt”. Ezt erősíti meg a szellemi tulajdonjogok érvényesítéséről szóló, 2004. április 29-i 2004/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv [21] 4. cikke is, amely szerint az irányelv szerinti jogorvoslatok a jogosult mellett azoknak a személyeknek is a rendelkezésére állnak, „akik ilyen jogok használatára jogosultak”, és az említett rendelkezés ilyenként nevezi meg különösen a licencvevőt.

37. A használati engedélyek szabályozása versenyjogi összefüggésben is megtalálható. Így például a Szerződés 81. cikke (3) bekezdésének a technológiaátadási megállapodások csoportjaira történő alkalmazásáról szóló, 2004. április 27-i bizottsági rendelet [22], valamint a Bizottság által ehhez kiadott útmutatók egyértelműen szerződéses használati jogként kezelik a használati engedély fogalmát. A használati engedély fogalma ezen túlmenően közvetetten levezethető – például a biotechnológiai találmányok jogi oltalmáról szóló, 1998. július 6-i 98/44/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvben [23] szereplő –, a kényszerengedélyre vonatkozó rendelkezésekből. Egyértelművé teszik, hogy a használati engedély főszabály szerint valamely oltalmi jog ismétlődő díj ellenében való használatára irányuló engedély. Végül a jogkimerülésre vonatkozó rendelkezésekből is az következik, hogy az uniós jog szerinti használati engedély nem az oltalmi jogon alapuló fellépési jogok gyakorlásáról való lemondásnak minősül, hanem pozitív használati jognak tekinthető.

38. Attól függetlenül, hogy dogmatikai szempontból, jogértelmezéstől függően valamely használati szerződés alapvető jellemzője valamely jog gyakorlásától való lemondás vagy sokkal inkább a használat átengedője által biztosított használati engedély-e, megállapítható, hogy a fent ismertetett vélemények lényegében egyetértenek abban, hogy a használati engedély megadásával a használó számára végső soron azt engedélyezik, hogy ideiglenesen vagy tartósan ipari tulajdonjogot (szabadalmakat, védjegyeket, formatervezési mintákat) használjon, méghozzá olyan mértékben, amely egyébként az oltalom jogosultjának tiltási és használati jogához tartozik. [24]

19 — Európai Bizottság, „Az EGK-védjegy létrehozásáról szóló memorandum”, SEC(76) 2462 végleges.

20 — A Belső Piaci Harmonizációs Hivatal (védjegyek és formatervezési minták) előtti eljárásokra vonatkozó útmutatók, E. Rész, 5. fejezet: felhasználási engedélyek (letölthető: http://oami.europa.eu/ows/rw/resource/documents/CTM/guidelines/licences_de.pdf).

21 — HL L 195., 16. o.; magyar nyelvű különkiadás 17. fejezet, 2. kötet, 32. o.

22 — HL L 123., 11. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 3. kötet, 74. o.

23 — HL L 213., 13. o.; magyar nyelvű különkiadás 13. fejezet, 20. kötet, 395. o.

24 — Lásd Pahlow, L., *Lizenz und Lizenzvertrag im Recht des Geistigen Eigentums,* Tübingen 2006., 182. o., aki a felhasználási engedély lényegével kapcsolatos különböző jogi szakirodalmi véleményekre mutat rá. Míg néhányan pusztán „engedélyről” (Gestattung) beszélnek, mások „felhasználási jogról” (Verwertungsrecht). A szerző véleménye szerint a „legkisebb közös nevezőt” kell alkalmazni, és a felhasználási engedély esetében általánosságban „használatra irányuló jogosultságról” (Benutzungsberechtigung) kell beszélni. Hasonló álláspontra helyezkedik Miguel Asensio, P. A., „Jurisprudencia española y comunitaria de Derecho internacional privado”, *Revista española de Derecho Internacional,* 2009., 201. o., aki túl szűknek érzi a használati szerződésnek a Falco Privatstiftung és Rabitsch ügyben hozott ítélet szerinti értelmezését, amely szerint az csupán bizonyos jog gyakorlásáról való lemondás, hiszen sok szerződésben ez nem így van. A spanyol jog például azt írja elő a szabadalmak esetében, hogy a használat átengedőjének biztosítania kell az engedélyes számára a használat lehetőségét. A szerző a Bíróság hivatkozott ítéletében szereplő meghatározást mégsem tartja tévesnek, mivel azt az alapügy körülményei határozták meg. Gouga, A., *Die Übertragung und Lizenzierung der Marke nach griechischem und deutschem Recht unter Berücksichtigung der europäischen Markenrechts,* München, 1996., 230. o., helyesen utal arra, hogy a jogértelmezés mai állása szerint a védjegyjog lényege negatív védelmi jogosultságokból és pozitív használati jogosultságokból áll, így jogilag megengedhető az, hogy a védjegyhasználatot pozitív használati jogként is értelmezhessük. Bühling, J., „Die Markenlizenz im Rechtsverkehr”, *Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht Internationaler Teil,* 2010., 196. o., arra hívja fel a figyelmet, hogy az iparjogvédelmi használati engedélyeket rendszerint olyan jogként jellemzik, amelynek értelmében olyan mértékben használható az ipari tulajdonjog, amely egyébként az oltalom jogosultjának tiltási és használati jogához tartozik. Ebben az értelemben lásd továbbá Martiny, *Münchener Kommentar zum BGB,* 5. kiadás, 2010., 222. pont; Stimmel, U., „Die Beurteilung von Lizenzverträgen unter der Rom I-Verordnung”, *Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht Internationaler Teil,* 2010., 782. o.; Vögele, A. /Borstell, T. / Engler, G., hivatkozás a 13. lábjegyzetben, 351. pont.

39. Ezalatt természetesen egyedül ezen oltalmi jogok *rendeltetésszerű használatát* kell érteni [25], méghozzá meghatározott áruk vagy szolgáltatások forgalmazása tekintetében, máskülönben a felhasználási engedély gazdasági szempontból értelmetlen lenne. A valamely szellemi terméken fennálló jog jogügylet keretében történő átengedése önmagában nem cél, hanem főszabály szerint annak a kedvezményezett általi *gazdasági hasznosítása* céljából történik. [26]

40. Nyilvánvalóan ebből az előfeltevésből indul ki az uniós jogalkotó is, ahogyan ez közvetetten következik a 40/94 rendelet 22. cikkének, valamint a 89/104 irányelv 8. cikkének szövegéből, amelyek szerint a védjegy használati engedély tárgya lehet *az árujegyzékben szereplő áruk vagy szolgáltatások* tekintetében. Minden esetben két különböző, tipikusan forgalmazásra szánt termékkategóriára (áruk és szolgáltatások) hivatkoznak. A hivatkozott védjegyjogi rendelkezéseket következésképpen úgy kell értelmezni, hogy a használati engedély megadásával a használónak megengedik, hogy az általa a kereskedelemben kínált meghatározott árut védjeggyel lásson el. Feltételezhető tehát, hogy a használó főszabály szerint az érintett oltalmi jogot kereskedelemi célból használja.

41. Amennyiben továbbra is gazdasági szempontból értékelünk, nem hagyható figyelmen kívül az, hogy a használat átengedőjének is gyakran érdeke az, hogy a védjegyet használják annak kereskedelemben való hasznosítása révén. A használat átengedője ugyanis nem csupán a használat átengedése miatt részesül díjazásban, amely önmagában gazdasági ösztönző számára. A megállapodástól függően kaphat használati díjat, vagy akár részesülhet a használó nyereségéből is. [27] A védjegy használó általi használata ezen túlmenően biztosítja a védjegy megkülönböztető képességének fennmaradását, és a védjegy továbbra is betöltheti funkcióit – amelyeket a későbbiekben részletezni fogok. [28]

42. E szempont különösen akkor releváns, ha az oltalmi jog jogosultja valamilyen okból nincs abban a helyzetben, hogy saját maga hasznosítsa a védjegyet, amely a mai gazdasági élet összetettségének ismeretében egyáltalán nem szokatlan. Egy olyan gazdasági rendszerben, ahol a gazdasági folyamatok növekvő összefonódása és nemzetközivé válása miatt nehéz önállóan és átfogó módon monopóliumot gyakorolni a gazdaság valamely meghatározott ágazatában, teljes mértékben eltekintve a műszaki-alkotói fejlődés szükségességétől [29], a szellemi tulajdon hasznosítása már nem egyedül és közvetlenül az oltalmi jog jogosultja révén történik, hanem más gazdasági szereplők részvételével, akik összességében biztosítják az optimális hasznosítást. A használati engedélyek odaítélésével lehetővé válik a különböző hasznosítási lehetőségek felderítése és új forgalmazói piacok meghódítása. Végső soron a használat átadójának előnyére is nő a védjegy ismertsége azon marketing eredményeképpen, amelyet a használó saját érdekében folytat az ügyfelek vonzása érdekében. [30] A használati engedély ezzel a szellemi

25 — Lásd Gouga, A., hivatkozás a 24. lábjegyzetben, 190. o., aki szerint a felhasználási engedély fogalmába tartozik valamennyi, a használat engedélyezője által az engedélyesnek biztosított olyan jogosultság, amelynek értelmében az oltalmi jogot vagy annak valamely elemét a jogosulthoz hasonlóan, bár eltérő mértékben használhatja.

26 — Ebben az értelemben lásd Pfaff, D. / Nagel, S., *Lizenzverträge*, 3. kiadás, 2010., 7. pont, aki szerint a mai álláspont alapján a használati szerződéseket az jellemzi, hogy valamely abszolút mértékben védendő jogi helyzet jogosultja (például egy szabadalom jogosultja) harmadik félnek engedélyezi azt, hogy használja és hasznosítsa a védett találmányt vagy eljárást.

27 — Lásd Stumpf, H. / Groß, M., hivatkozás a 16. lábjegyzetben, 117. pont, 95. o.

28 — Lásd Bühling, J., hivatkozás a 24. lábjegyzetben, 199. o., aki a védjegyhasználat célhoz kötöttségére utal. Ennek értelmében a használati engedélynek biztosítania kell a védjegy funkcióit, de egyben erősítenie is kell a védjegyet, és növelnie az értékét a használat engedélyezője számára.

29 — A technológia területén fennálló használati szerződésekkel összefüggésben lásd Brinker, I., *EU-Kommentar* (szerk. Jürgen Schwarze), 2. kiadás, Baden-Baden 2009., EKSZ 81. cikk, 96. pont, 911. o., aki kifejti, hogy a használati szerződések megkötése fontos eszköz, amely jelentősen egyszerűsíti és felgyorsítja a közös piacon belül a termékek forgalmazását. Aki kifejleszt egy meghatározott technológiát, és nincs abban a helyzetben, hogy saját maga teljes mértékben használja, valamint termékeket állítson elő, gyakran úgy dönt, hogy harmadik vállalkozásoknak ad engedélyt olyan meghatározott használati területre, amelyen kizárólag a használó tevékenykedik, és az érintett technológia alapján előállított termékkel kereskedik. A használat átengedője és a használó, de a társadalom is hasznot húz a technológia használati szerződés általi elterjedéséből.

30 — Lásd Pahlow, L., hivatkozás a 24. lábjegyzetben, 218. o.

tulajdonjogok optimális felhasználását szolgálja. Az átruházás és a biztosítékba adás mellett nem utolsósorban ezért vált ez mára e jogok kereskedelmi felhasználásának leggyakoribb formájává. Így a használat átadója szempontjából is indokolható az, hogy a használati engedélyt rendszerint miért jövőbeli használatra adják. [31]

43. Bizonyára az oltalmi jogtól függően másképpen is lehet értelmezni a fenti értelemben vett „rendeltetésszerű felhasználás" fogalmát. Az oltalmi jogok az általuk nyújtott oltalom terjedelme tekintetében eltérnek egymástól. Ezen összefüggésben segítségünkre lehet egy jogi szempont annak megítélésében, hogy a használati szerződés lényegéhez tartozik-e valamely oltalmi jog használatára adott engedély. Az oltalmi jogok használati engedélyeinek területén fennálló, az egyes oltalmi jogok jellemzőit meghatározó jogalkotói rendelkezések mellett attól is függ e kérdés, hogy miben állapodtak meg a felek az egyes szerződésekben. A szerződési szabadság szerinti cselekvés kifejeződéseként így létrejövő megállapodásból végső soron levezethető az átruházott jogosultságok hatálya. [32]

44. Az alapügyben a Bureau Gevers és a Walsh Optical egy védjeggyel kapcsolatos, „használati szerződésnek" nevezett szerződést kötött. A szerződő felek által választott elnevezés önmagában mindazonáltal keveset mond el arról, hogy hogyan kell jogilag besorolni ezt a szerződést. [33] Nem csak annak a lehetősége áll fenn ugyanis, hogy a szerződő felek által választott besorolás jogilag téves. Azt is el kell kerülni, hogy a szerződő felek által esetlegesen szándékosan választott terminológia a felhasználási szerződések uniós jog által meghatározott jogkövetkezményeinek megkerülését célozza. A jelen ügyben arról a jogosultságról van szó, hogy egy különleges, előzetes bejegyeztetési határidőn („Sunrise Period") belül bejegyeztessenek egy domainnevet. Mindezek alapján objektív megközelítést javaslok, amelynek keretében lényegében azt kell megvizsgálni, hogy e szerződés a tárgyát tekintve arra irányult-e, hogy az érintett védjegy rendeltetésszerű használatát engedélyezze a Bureau Gevers számára.

45. E célból röviden emlékeztetni kell a védjegy kereskedelemben betöltött szerepére. Csak ezután lehet ugyanis következtetéseket levonni arra nézve, hogy rendeltetésszerű, azaz a védjegy funkciójának megfelelő használatban állapodtak-e meg. Erről a Bíróság 89/104 irányelvvel és 40/94 rendelettel kapcsolatos átfogó ítélkezési gyakorlata ad felvilágosítást.

46. Ahogyan azt a Bíróság több alkalommal is kifejtette, a védjegynek több funkciója van. Alapvető rendeltetése elsősorban az, hogy biztosítsa a fogyasztók számára az áruk vagy szolgáltatások származását. [34] A védjegy következésképpen a gazdasági tevékenység körében az azonosítás és az egyénítés eszköze. Ennek az úgynevezett származást igazoló funkciónak mindazonáltal különböző oldalai vannak, amelyeket nem szabad figyelmen kívül hagyni a védjegy gazdasági életben betöltött jelentőségének megítélése során.

47. Ezen eltérő oldalakra hívta fel a figyelmet a Bíróság az Arsenal Football Club ügyben hozott ítéletében [35], miközben részletesen és egyúttal szemléletesen bemutatta az adott összefüggéseket. A Bíróság szerint a védjegyjog alapvető elemét képezi annak a torzulásmentes verseny rendszerének, amelyet az uniós jog kívánt létrehozni és fenntartani. E rendszerben a vállalkozásoknak vásárlóikat áruik és szolgáltatásaik minősége révén kell magukhoz vonzani, amely csak azonosításra alkalmas, megkülönböztető képességgel rendelkező megjelölések révén lehetséges. E tekintetben a védjegy

31 — Uo., 225. o.

32 — Lásd Pahlow, L., hivatkozás a 24. lábjegyzetben, 187. o., aki kifejti, hogy a felek konkrét szerződése és a jogszabályi rendelkezések adhatnak felvilágosítást a használati engedély tartalmáról.

33 — Lásd Vögele, A. / Borstell, T. / Engler, G., hivatkozás a 13. lábjegyzetben, 362. o., akik szerint a szerződés megnevezése nem döntő a használati szerződéseknek a használati engedéllyel érintett szellemi tulajdon szerinti megkülönböztetésekor. Jogi és adózási szempontból sokkal inkább az a döntő, hogy valójában milyen szellemi tulajdont használnak a szerződés alapján.

34 — Lásd a 102/77. sz., Hoffmann-La Roche kontra Centrafarm ügyben 1978. május 23-án hozott ítélet (EBHT 1978., 1139. o.) 7. pontját, a 3/78. sz., Centrafarm kontra American Home Products Corporation ügyben 1978. október 10-én hozott ítélet (EBHT 1978., 1823. o.) 11. és 14. pontját, valamint a C-10/89. sz. HAG-ügyben 1990. október 17-én hozott ítélet (EBHT 1990., I-3711. o.) 14. pontját. A védjegy származást igazoló funkciója tekintetében lásd Wollmann, H., *EU- und EG-Vertrag* (szerk. Heinz Mayer), EKSZ 81. cikk, 156. pont, 53. o.

35 — Lásd a C-206/01. sz. Arsenal Football Club ügyben 2002. november 12-én hozott ítélet (EBHT 2002., I-10273. o.) 47. és 48. pontját.

alapvető rendeltetése abban áll, hogy biztosítsa a fogyasztó vagy végső felhasználó számára a védjeggyel jelölt áru vagy szolgáltatás származásának azonosíthatóságát, lehetővé téve ezáltal számára, hogy azt az összetévesztés veszélye nélkül meg tudja különböztetni a máshonnan származó áruktól vagy szolgáltatásoktól. Ugyanis ahhoz, hogy a védjegy betölthesse alapvető szerepét a torzulásmentes verseny azon rendszerében, amelyet a Szerződés létrehozni és fenntartani szándékozott, a védjegynek biztosítania kell, hogy a vele jelölt valamennyi árut vagy szolgáltatást azon egyetlen vállalkozás ellenőrzése mellett állították elő, illetve nyújtották, amely ezek minőségéért felel.

48. A Bíróság azóta továbbfejlesztette a védjegyjoggal kapcsolatos ítélkezési gyakorlatát azáltal, hogy további oldalait emelte ki a származást igazoló funkciónak, és eközben elismerte azok nem kevésbé nagy jelentőségét. Erről tanúskodik a L'Oréal és társai ügyben hozott ítélet [36], valamint a Google France és Google egyesített ügyekben hozott ítélet [37], amelyekben a Bíróság először emlékeztetett erre az alapvető rendeltetésre annak érdekében, hogy végül egyértelművé tegye azt, hogy a védjegy az áruk vagy szolgáltatások minőségének szavatolása mellett a kommunikációval, a befektetésekkel, illetve a reklámmal kapcsolatos funkciókat is betölt. E magyarázat ismeretében nem maradhat kétség afelől, hogy a származást igazoló funkció a Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint is csupán a védjegy több funkciójának egyikét jeleníti meg, és az egyenértékű a minőség szavatolásával és a reklámmal kapcsolatos funkcióval. [38] Ennek megfelelően figyelembe kell venni a védjegy gazdasági életben betöltött egyéb funkcióit is azon kérdés megítélése során, hogy rendeltetésszerű védjegyhasználatra törekednek-e.

49. A Bureau Geversnek állítása szerint nem az volt a szándéka, hogy arra kapjon engedélyt a szerződésben a Walsh Opticaltól, hogy az érintett védjegy használata mellett maga kínáljon árukat vagy szolgáltatásokat. Nem is abban állapodtak meg, hogy az Unió belső piacán reklámozni fogja a Walsh Optical termékeit. Olyan támpontok sincsenek, amelyek azt engednék feltételezni, hogy a Bureau Gevers befektetni kívánt a védjegybe. Egyébként sem volt semmilyen kapcsolat a Bureau Gevers és a releváns piaci szegmens között. A kérdéses szerződés sokkal inkább annak előírására korlátozódott, hogy a Bureau Gevers-t megbízza a „lensworld.eu" domainnév saját nevében való bejegyeztetésével. A szerződő felek eszerint semmiképpen nem állapodtak meg a védjegy olyan használatában, amely megközelítőleg összhangban állna annak egyes funkcióival. Így nem lehet szó a védjegy rendeltetésszerű használatára irányuló szándékról.

50. Végül utalni kell arra a körülményre is, hogy a megkötött szerződés nem tartalmaz rendelkezéseket arra vonatkozóan, hogy a használó érvényesítheti-e harmadik személyekkel szemben a védjegyből fakadó jogokat, pedig ez a használati szerződések szokásos szabályozási tárgya. A használati szerződések ugyanis ennyiben vitarendező szereppel [39] is bírnak, hiszen tartalmaznak arra vonatkozó rendelkezéseket, hogy hogyan kell eljárni abban az esetben, amikor a versenytársak vitatják a használó oltalmi jogát, vagy a használó nem tartja magát a szerződés szerinti felhasználási feltételekhez. A védjegyek felhasználásának engedélyezése esetében éppen azért releváns az első szempont, mert ez az oltalmi jog biztosítja a jogosultnak azt, hogy felléphessen az azonos védjegy harmadik személyek általi engedély nélküli használata ellen, ahogyan ezt a 89/104 irányelv 5. cikke és a 40/94 rendelet 9. cikke mutatja. Ahhoz, hogy egy védjegyhez kapcsolódó használati szerződésről beszélhessünk, a Bureau Gevers és a Walsh Optical által kötött szerződésnek kötelezően rendelkeznie kellene ezekről a szempontokról. Mivel ez nem történt meg, kétségesnek tűnik a használati szerződések körébe való besorolás.

36 — Lásd a C-487/07. sz., L'Oréal és társai ügyben 2009. június 18-án hozott ítélet (EBHT 2009., I-5185. o.) 58. pontját.

37 — Lásd a C-236/08-C-238/08. sz., Google France és Google egyesített ügyekben 2010. március 23-án hozott ítélet (EBHT 2010., I-2417. o.) 77. pontját.

38 — Ebben az értelemben lásd Bühling, J., hivatkozás a 24. lábjegyzetben, 199. o. Lásd Sakulin, W., *Trademark protection and freedom of expression,* Alphen aan den Rijn 2011., 51. o., aki nagy jelentőséget tulajdonít annak, hogy a Bíróság a L'Oréal- és a Google-ítéletben végső soron ugyanakkora védendő értéket tulajdonított a védjegy egyéb funkcióinak is. Ezzel összefüggésben emlékeztetni kell arra, hogy Ruiz-Jarabo Colomer főtanácsnok már az Arsenal Football Club ügyben 2002. június 13-án ismertetett indítványának (a 35. lábjegyzetben hivatkozott ítélethez kapcsolódó főtanácsnoki indítvány) 47. pontjában kimondta a védjegy egyéb funkciói oltalmának szükségességét.

39 — Lásd Pahlow, L., hivatkozás a 24. lábjegyzetben, 236. o.

51. Arra tekintettel, hogy a vita tárgyát képező szerződésből hiányoznak a használati szerződés alapvető elemei, mégpedig először is a védjegy gazdasági használatára irányuló jog megadása, a vele ellátott áruk vagy szolgáltatások megjelölése révén, másodszor pedig a védjegyből fakadó jogok harmadik személyekkel szembeni érvényesítésére irányuló jog, felmerül a kérdés, hogy jogilag hogyan értékelendő az a körülmény, hogy ez a szerződés mégis feljogosított a domainnév bejegyeztetésére. Ezzel e szerződés jogi minősítésének kérdése merül fel. E tekintetben meg kell jegyezni a következőket.

52. Álláspontom szerint egyrészt aligha kétséges, hogy e jogosultság odaítélése jogilag azon eredeti jogok egy részéről való lemondásként érthető, amelyekkel a Walsh Optical mint védjegyjogosult rendelkezik. Ez a domainnév bejegyeztetéséhez való jogot jelenti, amely főszabály szerint egyedül a nemzeti, illetve közösségi védjegy jogosultjának van fenntartva. A .eu-domainekre vonatkozó jog szintjén a 874/2004 rendelet 12. cikke van tekintettel a védjegyjogosult ezen előjogára, amely az előzetes észrevételeimben már kifejtetteknek megfelelően ez utóbbinak elsőbbséget biztosít a domainnevek bejegyeztetése során. Attól a veszélytől kívánják megvédeni a védjegyjogosultat, hogy valamely harmadik személy még előtte bejegyeztesse az azonos domainnevet.

53. Másrészt azt sem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy a védjegyjogosult azon eredeti jogáról való lemondása, hogy a védjegyével azonos domainnév bejegyzését kérje, nem azonosítható a védjegyből fakadó jogokról való lemondással, amely tipikus lenne egy használati szerződés esetében. Ahogyan azt korábban megállapítottam, a Walsh Optical és a Bureau Gevers között létrejött szerződés ugyanis nem írta elő a védjegy, illetve a vele azonos domainnév gazdasági célú használatát. A szerződés sokkal inkább a tipikus használati szerződésektől teljesen eltérő célt szolgált. Így objektív szempontból nem felel meg a használati szerződés uniós jogi rendelkezésekben található fogalmának.

54. Következésképpen a Bureau Gevers nem tekinthető a 874/2004 rendelet 12. cikkének (2) bekezdése szerinti „korábbi jogok használójának”.

2. Szolgáltatásnyújtásra irányuló szerződésként történő besorolás

55. A kérdéses szerződés jogilag alkalmasint inkább szolgáltatásnyújtásra irányuló szerződésként sorolható be. Ahogyan azt a Bíróság a Falco Privatstiftung és Rabitsch ügyben hozott ítéletében kifejtette, a 44/2001 rendelet 5. cikke 1. pontja b) alpontjának második francia bekezdése értelmében vett „szolgáltatás” fogalma azt jelenti, hogy a szolgáltatásnyújtó fél meghatározott tevékenységet végez díjazás ellenében.[40] E fogalom alapján a Bíróság megkülönböztette a szolgáltatásnyújtásra irányuló szerződéseket a használati szerződésektől, miközben arra a következtetésre jutott, hogy tárgyát tekintve nincs azonosság e két szerződéstípus között.[41]

56. Ugyanezen ügyben ismertetett indítványomban[42] először megkíséreltem a „szolgáltatás” fogalmának elvont meghatározását. Eközben felhívtam a figyelmet arra, hogy e fogalom meghatározása tekintetében két szempont bír döntő jelentőséggel. Először is a „szolgáltatás” fogalmának szokásos értelme megköveteli, hogy a szolgáltatás nyújtója meghatározott tevékenységet fejtsen ki; vagyis a szolgáltatás nyújtása a szolgáltatást nyújtó oldaláról tevékenységet vagy cselekvést feltételez. A szolgáltatásokat másodszor főszabály szerint díjazás ellenében nyújtják.

40 — Lásd a 14. lábjegyzetben hivatkozott Falco Privatstiftung és Rabitsch ügyben hozott ítélet 29. pontját.

41 — Uo., 41. pont.

42 — Lásd a 11. lábjegyzetben hivatkozott Falco Privatstiftung és Rabitsch ügyben ismertetett indítványom 57. pontját.

57. Az alapeljárással kapcsolatban megállapítható, hogy a Bureau Gevers arra vállalt szerződéses kötelezettséget, hogy díjazás ellenében ésszerű erőfeszítéseket tesz a .eu domainnév iránti kérelem benyújtása és a .eu domainnév bejegyeztetése érdekében. E tekintetben feltűnő az a körülmény, hogy a szerződés szövege ezzel összefüggésben kifejezetten „szolgáltatásról”[43] beszél. Mindez arra utal, hogy a Bureau Gevers a Walsh Opticalnak valójában egy tevékenység végrehajtásával, azaz a fenti meghatározás szerinti szolgáltatással tartozott. Igaz ugyan, hogy a domainnév bejegyeztetésére saját nevében került sor. Azon tény tekintetében azonban, hogy a Bureau Gevers nem szándékozott rendeltetésszerűen használni a védjegyet, illetve az ahhoz kapcsolódó domainnevet, abból kell kiindulni, hogy e szolgáltatást egyedül a Walsh Optical érdekében nyújtották. Mindezek alapján a kérdéses szerződés megfelel a szolgáltatásnyújtásra irányuló szerződés meghatározásának.

3. A szabályozási cél meghiúsulásának veszélye

58. Kérdéses, hogy a szerződés szolgáltatásnyújtásra irányuló szerződésként történő besorolása ennek ellenére kizárja-e a 874/2004 rendelet 12. cikke (2) bekezdése második albekezdésének alkalmazását. Álláspontom szerint a következő okok miatt nem szabad alkalmazni e rendelkezést a jelen tényállásra.

59. Először is felhívom a figyelmet arra a körülményre, hogy a 733/2002 rendelet 4. cikke (2) bekezdése b) pontjának szövege szerint a .eu domainnevek jogosulti köre olyan vállalkozásokra vagy szervezetekre korlátozódik, amelyek „létesítő okirat szerinti székhelye, központi ügyvezetésének helye, vagy gazdasági tevékenységének székhelye a[z Európai Unión] belül található”. Hasonló korlátozás annyiban érvényes a természetes személyekre is, amennyiben lakóhelyüknek az Európai Unión belül kell lenniük.[44] Ez a rendelkezés egyértelműségét tekintve az uniós jogalkotó alapvető döntésének kifejeződéseként értendő, amelyet a szabályozási keret értelmezése során kötelezően figyelembe kell venni. E szabályozástól nem lehet eltérni úgy, hogy az ne sértené annak szövegét.

60. Nyilvánvalónak tűnik ugyan, hogy az országkód szerinti felső szintű domain bejegyeztetésének feltétele az, hogy a kérelmező székhelye abban az országban legyen, amelyet az országkód szerinti domain azonosít, mindazonáltal fel kell hívni a figyelmet arra, hogy e tekintetben nem egységes a nemzetközi gyakorlat.[45] A bejelentő belföldi székhelyét az országkód szerinti ccTLD domain bejelentéséhez megkövetelő országok száma körülbelül egyensúlyban van az e követelménytől eltekintő országok számával. Számos ország – közöttük Németország és az Egyesült Királyság – nem követeli meg a domain bejelentőjétől azt, hogy rendelkezzen belföldi székhellyel, vagy legalábbis elegendőnek tartja a bejelentő belföldi képviselőjének megnevezését. Úgy tűnik, hogy az uniós jogalkotó a .eu

43 — A szerződés 4.2. pontja szerint: „A használó az általa nyújtott szolgáltatásokért a használat átengedője részére számlát állít ki” („Licensee will charge Licensor for its services”).

44 — Lásd Scheunemann, K., *Die .eu Domain – Registrierung und Streitbeilegung,* Münster 2008., 115. o.

45 — Néhány országban (Argentína, Ausztria, Belgium, Kína, Dánia, Finnország, Hollandia, Lengyelország, Oroszország, Svájc, Svédország, Egyesült Királyság) bármilyen feltételtől vagy helyszíntől függetlenül bejegyeztethetők az országkód szerinti ccTLD domainnevek. E gyakorlat értelmében állampolgárságától, lakóhelyétől vagy székhelyétől függetlenül bárki bejegyeztethet domainnevet. Az egyetlen korlátozás a tisztességtelennek minősülő domainnevekre vonatkozó tilalommal kapcsolatban áll fenn, amelyeket vagy nem jegyeznek be, vagy azok utólag törölhetők.
A nemzeti nyilvántartások többsége félig korlátozó rendszert használ. E rendszerben nem kell olyan iratokat bemutatni, amelyek a bejegyzett védjegy domainnévnek való megfelelését bizonyítják. A jogosultak körét mindazonáltal korlátozzák azokra a személyekre, akik helyben jelen vannak, vagy területi kapcsolatban állnak a ccTLD szerinti országgal. Az egyes követelmények között különbségek állnak fenn. Néhány országban megkövetelik az állampolgárságot és a lakóhelyet is, másokban bizonyítani kell az országban (Bulgária, Kanada, Cseh Köztársaság, Japán, Magyarország, Málta, Norvégia, Szingapúr, Amerikai Egyesült Államok) vagy az Európai Unióban (Olaszország) található székhelyet vagy az ott végzett gazdasági tevékenységet, de legalább az érintett országban letelepedett képviseletet (Németország, Luxemburg).
Más nemzeti nyilvántartások csak akkor engedélyezik a bejegyzést, ha a jogosultnak területi kapcsolata van az országgal, vagy az adott országban rendelkezik székhellyel, és ezenkívül iratokkal tudja igazolni, hogy a domainnévnek megfelelő oltalmi jog jogosultja (Ausztrália). Más országokban a domainnévnek védjegy- és névjogosultságok meghatározott kategóriáiba kell tartoznia, valamint a jogosultnak valódi kapcsolattal kell rendelkeznie az országgal (Írország). Más országokban a bejegyeztetés korlátozó feltételei csak a ccTLD közvetlen bejegyzésére vonatkoznak, míg a felső szintű domain bejegyzése tekintetében kevésbé szigorú feltétel van érvényben, vagy akár semmilyen (India, Hongkong, Spanyolország). Lásd ezzel kapcsolatban Bettinger, T., „Registration requirements and dispute resolution”, *Domain Name Law and Practice,* Oxford 2005., 44.

domainek esetében szigorúbb megközelítést alkalmaz. A 733/2002 rendelet 4. cikke (2) bekezdésének b) pontja szerinti alapvető szabályozás egyértelművé teszi, hogy az Unió azáltal kívánja erősíteni a .eu ccTLD azonosítóerejét, hogy eleve meggátolja a tagállami székhellyel nem rendelkező bejelentők bejelentését. [46]

61. Ez megfelel a 733/2002 rendelet (6) preambulumbekezdéséből leszűrhető szabályozási céljának is. Abból ugyanis kiderül, hogy a .eu felső szintű domainnek „biztosítania kell az egyértelműen azonosítható *kapcsolódást* a Közösséghez, annak jogi keretéhez és az európai piachoz". Lehetővé kell tennie a regisztrációt a Közösségen belüli vállalkozások, szervezetek és természetes személyek számára egy olyan konkrét domainen, amely nyilvánvalóvá teszi ezt a kapcsolódást. Ez a preambulumbekezdés arra utal, hogy az uniós jogalkotó szerint csak akkor indulhatunk ki valamely meghatározott vállalkozás domainnév bejegyeztetésére feljogosító, az Unióhoz való elegendő kapcsolódásából, ha annak az Unión belül található a létesítő okirat szerinti székhelye, központi ügyvezetésének helye vagy gazdasági tevékenységének székhelye. Ahogyan azt a Bizottság [47] helyesen megállapította, a vállalkozás belső piachoz való kapcsolódása egyrészt az Unió területén található székhelyében, másrészt azonban a védjegy áruk és szolgáltatások tekintetében folyó gazdasági tevékenység keretében való felhasználásában fejeződik ki.

62. Ezen értelmezési kritériumokat az alapügyre alkalmazva egyértelművé válik, hogy a Walsh Optical esetében nem áll fenn ilyen kapcsolódás az Unióval. E vállalkozás székhelye nem az Unióban található, és nincsen egyetlen támpont sem annak feltételezéséhez, hogy a védjegy rendeltetésszerű használatára törekedett volna akár a Walsh Optical, akár a Bureau Gevers mint vélelmezett használó. Először is, a vita tárgyát képező szerződés, ahogyan azt korábban megállapítottam, nem ezt a célt szolgálja. Másodszor utalni kell arra, hogy 2006. október 30-án törölték azt a Benelux államoki védjegyet, amelyre a Bureau Gevers eredetileg alapozta a bejegyezési kérelmét. Ezáltal a Benelux államoki védjegyjog hatályán belül védjegyjogi szempontból már nem részesült védelemben a „lensworld" megjelölés. Ezáltal bizonyos értelemben utólag megszűntek a domainnév bejegyzésének feltételei is.

63. Ennek megfelelően a 733/2002 rendelet értelmének és céljának is ellentmondana az, ha engedélyeznék a kívánt domainnév jogosulatlan vállalkozások általi bejegyzését. Ennek akkor is érvényesnek kell lennie, ha a jogosultságra vonatkozó rendelkezéseket végső soron azáltal kerülik meg, hogy a bejegyzésre olyan jogi konstrukció alkalmazása keretében kerül sor, amelyben egy másik, az Unióban székhellyel rendelkező és így jogosult szervezetet bíznak meg. A 733/2002 rendelet 4. cikke (2) bekezdése b) pontjának szigorú, az alapügy szerintihez hasonló helyzeteket kizáró értelmezése azért tűnik szükségszerűnek, hogy biztosítsa e rendelet hatékony érvényesülését. Az ilyen magatartást tűrő értelmezésnek az lenne a következménye, hogy nem lenne korlátlanul biztosítható az uniós jogalkotó által elérni kívánt kapcsolódás az Unióhoz, és ezzel végső soron meghiúsulna a rendelet szabályozási célja.

64. Következésképpen a 733/2002 rendelet 4. cikke (2) bekezdése b) pontjának alkalmazásával ellentétes az a körülmény, miszerint a Walsh Optical és a Bureau Gevers között létrejött szerződés jogi szempontból nem használati szerződésnek, hanem szolgáltatásnyújtásra irányuló szerződésnek tekintendő. Arra tekintettel, hogy az alapügyben a kérelem benyújtásának időpontjában nem teljesült a bejegyzés egyik lényeges feltétele, a nyilvántartó nem is jegyezhette be a kérdéses domainnevet. Mivel a bejegyzés így jogszerűtlen volt, a nyilvántartónak a 874/2004 rendelet 20. cikkének b) pontja értelmében saját kezdeményezésére vissza kell vonnia a kérdéses domainnevet.

46 — Lásd Kipping, D., *Das Recht der .eu-Domains,* München 2008., 4. o., 11. pont.

47 — Lásd a Bizottság írásbeli észrevételeinek 30. pontját.

4. Következtetés

65. Mindezek alapján azt a választ kell adni az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésre, hogy ha az érintett korábbi jog védjegyjog, akkor a 874/2004 rendelet 12. cikke (2) bekezdése szerinti „korábbi jogok használói” fogalom nem vonatkoztatható olyan személyre, akit a védjegy jogosultja kizárólag arra jogosított fel, hogy a saját nevében, de a használat átengedője javára egy, a védjeggyel megegyező vagy ahhoz hasonló domainnevet jegyeztessen be, anélkül azonban, hogy feljogosította volna a védjegy egyéb használatára vagy a megjelölés védjegyszerű egyéb használatára, mint például a védjeggyel jelölt áruk vagy szolgáltatások kereskedelmi forgalomba hozatalára.

C – *Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdésről*

66. Mivel az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdést kifejezetten csak arra az esetre tették fel, amennyiben az első kérdésre igenlő választ kell adni, megválaszolása felesleges.

VII – Végkövetkeztetések

67. A fenti megfontolások alapján azt javasolom a Bíróságnak, hogy a Cour d’appel de Bruxelles által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre a következő választ adja:

Úgy kell értelmezni a .eu felső szintű domain bevezetésére és funkcióira vonatkozó általános szabályok, valamint a bejegyzésre irányadó elvek megállapításáról szóló, 2004. április 28-i 874/2004/EK bizottsági rendelet 12. cikke (2) bekezdését, hogy ha az érintett korábbi jog védjegyjog, akkor az nem vonatkoztatható olyan személyre, akit a védjegy jogosultja kizárólag arra jogosított fel, hogy a saját nevében, de a használat átengedője javára egy, a védjeggyel megegyező vagy ahhoz hasonló domainnevet jegyeztessen be, anélkül azonban, hogy feljogosította volna a védjegy egyéb használatára vagy a megjelölés védjegyszerű egyéb használatára, mint például a védjeggyel jelölt áruk vagy szolgáltatások kereskedelmi forgalomba hozatalára.